Sri RAJA PID NAIK.—Will the Government consider taking up some lift irrigation schemes in Hunsigi where there are perennial spring water ?

Sri H. M. CHANNABASAPPA.—Wherever there are perennial water springs, it is open to the Hon. member to indicate to the Superintending Engineer or the Executive Engineer who have been instructed to take up lift irrigation schemes wherever water is available in summer if they are technically and financial feasible.

Madam SPEAKER.—Question No. 474 will be taken on some other day as the Health Minister is not in the station.

SEPARATE DIRECTORATE FOR WOMEN AND CHILD WELFARE PROGRAMME

904. Smt. C. NAGAMMA KESHAVAMURTHY (Davangere).—

Will the Minister for Community Development and Social Welfare be pleased to state :—

(*a*) whether the Government is aware of the fact that Tamilnadu Government has a separate directorate for Women and child welfare programmes ;

(*b*) whether the Government will consider the matter of creating a separate directorate for this section in the interest of the administration ;

(*c*) if so, the action taken in this matter ?

Sri M. MALLIKARJUNASWAMY (Minister for Community Development and Social Welfare).—

(*a*) Yes.

(*b*) No.

(*c*) Does not arise.

Smt. NAGAMMA C. KESHAVAMURTHY.—It is learnt that in no year the Social Welfare Department has spent the whole amount allotted for the various schemes for the welfare of women and child welfare ; they have either surrendered or lapsed or diverted the amount to other departments. In view of this, is it not fair on the part of the Government to create a separate department for women and child welfare programmes ?

†Sri M. MALLIKARJUNASWAMY.—I do not think there is any necessity for having a separate department, and it is not correct that in no year the Social Welfare Department has not spent the money earmarked for these purposes.

ಶ್ರೀಮತಿ. ನಾಗಮ್ಮ ಸಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ.—ಮದ್ರಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಾಲವಾಡಿ ಸೆಂಟರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೇರ್‌ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಕೊಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ಪೂರಾ ಹಣವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಲವಾಡಿ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕೇರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ತಕ್ಕ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಕ್ಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸೋಷಿಯಲ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಇನ್ನು ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರದ ಯೂನಿಸೆಫ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎಗ್ಸಿಕ್ಯೂಟ್ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ವಾಮಿ.—ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯಣಿಯವರೇ, ಮದ್ರಾಸ್ ಅಥವಾ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಪರೇಟ್ ಡೈರೆಕ್ಟೊರೇಟ್ ಜೈರ್ಡ್ ವೆಲ್‌ಫೇರಿಗಾಗಿ ಇದೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ನಮಗೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ವೆಲ್‌ಫೇರ್‌ಗೇ ಒಂದು ಇಲಾಖೆ, ಬ್ಯಾಕ್‌ವರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್‌ನವರ ವೆಲ್‌ಫೇರ್‌ಗೇ ಒಂದು ಇಲಾಖೆ ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರದವರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಯೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೆಗೆಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದರೆ ಸೋಷಿಯಲ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಂದೇನಿದೆಯೋ ಅದು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ, ಹರಿಜನ, ಗಿರಿಜನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ, ಹಿಂದುಳಿದವರ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಹಾಗೆ ಒಂದೇ ಇಲಾಖೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಜನರಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಸೋಷಿಯಲ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯೇಕ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯಾವ ಇಲಾಖೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯಣಿಯವರು ಹೇಳಿದರು. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲವಾಡಿಗಳು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇಲಾಖೆ, ನವಾಜ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯವರೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಕೇರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಕೊಡತಕ್ಕ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇಲಾಖೆಯವರೂ ಸಹ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಲು ಕೊಡತಕ್ಕ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇಲಾಖೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

Smt. NAGAMMA C. KESHAVAMURTHY.—I have come to know that in the next Five Year Plan, crores and crores of rupees have been set apart for the women and child welfare programmes. So, I do not think that the Social Welfare Department which is already over burdened with work will be able to cope up with this work and take the full advantage of this amount which will be sanctioned to our State. So, at least by the time the next Five Year Plan comes into being, will be Government consider to have a separate Directorate for the women and Child Welfare programmes ?

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ವಾಮಿ.—ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯೇ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯಣಿಯವರಿಗೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. Women and child welfare programme ಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ವಾಲಂಟರಿ ಆರ್ಗನೈಜೇಷನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಆಡ್ವೈಜರಿ ಬೋರ್ಡ್ ಕೂಡ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿವೆ. Voluntary organisations and Central Social Welfare Advisory Board ನವರು ಈಗಾಗಲೇ ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಪಾಲಸಿ ಗೈಡ್‌ಲೈನ್ಸನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. Government of Mysore is awaiting the guide lines from the Government of India.

ಐದನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ ಯಾವ ಗಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಹುಶಃ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಗೈಡ್ ಲೈನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಆಗ ನಾವು ಅದನ್ನೂ ಕೂಡ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯಣಿಯವರಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಸಿದ್ದಪ್ಪ.—ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದವರು ಡೈರೆಕ್ಷನ್ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳೋಣವಾಯಿತು. ಆ ಕೇಂದ್ರದವರ ಡೈರೆಕ್ಷನ್ ಕಾಯದೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ದವರೇ ಒಂದು ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ತೆರೆಯುವುದಕ್ಕೇನು ತೊಂದರೆ ಇದೆ?

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿ.—ಈಗ ಇರತಕ್ಕ ಇಲಾಖೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕರೆಕ್ಷನಲ್ ಡೈರೆಕ್ಟರೇಟಿನಲ್ಲಿ 400 ಏಮೆನ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಸೆಂಟರುಗಳು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ; 54 ಟೈಲರಿಂಗ್ ಸೆಂಟರುಗಳು; 7 ಟೈಲರಿಂಗ್ ಪ್ರೊಡಕ್ಷನ್ ಸೆಂಟರುಗಳೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. 6 ಕಾಯರ್ ಸೆಂಟರುಗಳಿವೆ, 2 ಆಕ್ಯುಪೇಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟುಗಳಿವೆ; ಮತ್ತು ಎರಡು ಲಾಕ್‌ಯೂನಿಟ್ಸ್‌ಗಳಿವೆ. 4 ಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಸೆಂಟರುಗಳಿವೆ—ಇಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಬೆತ್ತದ ಕ್ಯಾಗಾರಿಕೆ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೆಂಟರುಗಳಲ್ಲೂ ಹರಿಜನ ಗಿರಿಜನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅವಿವಾಹಿತ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮತ್ತು ಡೆಲಿಕ್ವೆಂಟ್ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡಸುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಅವುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಗ್ರ್ಯಾಂಟಿಂಗ್ ಗ್ರ್ಯಾಂಟ್ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗವ್ಮ ಸಿ. ಕೇಶವಮೂರ್ತಿ.—ಈಗ ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಐದಾರು ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಕೆಲಸಗಳು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೇ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು?

ಶ್ರೀ ಎಂ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ವಾಮಿ.—ದಕ್ಷತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಆಗಲೀ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಆಗಲೀ ಯಾರು ಈ ಬೆನಿಫಿಷಿಯರೀಸ್ ಎನ್ನತಕ್ಕ ವರಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎನ್‌ಲೈಟೆಂಡ್ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಟ್ರಾಂಗ್ ಆರ್ಗನೈಜೇಷನ್ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕೊಡತಕ್ಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಜನರು ಹೇಗೆ ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಈ ಜಾಗ್ರತಿಯುಂಟಾದರೆ ಇರತಕ್ಕ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲೇ ಇವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ.

ASSISTANCE TO THE COBBLERS OF NORTH KANARA DISTRICT.

934. Smt. RADHA BHAT (Ankola).—

Will the Minister for Industries be pleased to state:—

(*a*) the number of cobblers dependent on this profession in North Kanara district; the mode of assistance the Government is granting them for the development of their industry;

(*b*) whether it has come to the notice of the Government that the Cobblers in Ankola taluk are in distressed condition; if so, the mode of interim relief the Government proposes to grant them?